

TILVÆKST Grovfoder nr. 22, 24. juli 2024

Indhold

- **Mark**
- Aktuelt i foderroer
- Etablering af kløvergræsudlæg i august
- Etablering af vinterraps efter græs- og kløvergræs
- **Regler og tilskud**
- Slåning af brak og græsmarker
- Afvikling af reglerne vedr. kvæg-undtagelsen

MARK

Aktuelt i foderroer

Af planterådgiver Thomas Harbo

Den første behandling mod bladsvampe i roerne skal ofte ske primo august. Bekæmpelse anbefales ved begyndende angreb, - senest når fem procent af planterne er angrebet.

Svampebekæmpelse

Indtil videre er der ikke set nogen nævneværdige angreb af bladsvampe i roerne. Men vi nærmer os nu august måned, hvor de første svampeangreb normalt også registreres i Vest- og Sydjylland, så du bør følge udviklingen i dine marker, da betingelserne for flere af de aktuelle svampesygdomme vurderes som gode. Du bør behandle dine afgrøder ved begyndende angreb og senest, når samlet fem procent af planterne er angrebet af én eller flere af de betydende sygdomme, som beskrives nedenfor.

Følgende svampesygdomme har betydning i foderroer:

- Meldug fremmes af varmt (ca. 25 °C) og tørt vejr med dug om natten.
- Ramularia trives bedst ved 18-20 °C og i fugtigt vejr.
- Optimum for bederust er 15-22 °C og fugtige blade.
- Optimum for Cercospora er 24-32 °C og fugtige blade.

Aktuelt er det kun svampemidlerne Comet Pro og Amistar Gold/Greteg Star, der må anvendes i foderroer. Begge midler er godkendt til behandling af de betydende sygdomme bedemeldug, bederust, Cercospora-bladplet og ramularia. Godkendelse og behandlingsfrist for Comet Pro og Amistar Gold/Greteg Star ses i tabel 1.

Tabel 1 Godkendelse af Comet Pro og Amistar Gold/Greteg Star i foderroer

Middel	Maks. dosis pr. sæson [L/ha]	Antal behandlinger	Interval mellem behandlinger	Afstand til [m]			Behandlingsfrist
				Vandmiljø	§3	Veje, beboelse m.v.	
Comet Pro	0,625	2	21 dage	10	-	-	28 dage
Amistar Gold/Greteg Star	1,0	2	21 dage	10	-	2	35 dage

I forsøg i sukkerroer har Comet Pro haft den bedste effekt, hvorfor dette middel foretrækkes til den første behandling, T1-sprøjtningen. For at begrænse risikoen for resistensudvikling hos svampene, anbefales det kun at anvende Comet Pro én gang pr. vækstsæson (i T1-sprøjtningen), hvorfor Amistar Gold/Greteg Star bør anvendes i T2 ved splitbehandling. Forslag til bekæmpelsesstrategi ses i tabel 2 nedenfor.

Splitsprøjtning anbefales især ved tidlige angreb, ved vedvarende højt smittetryk og i afgrøder, som skal høstes sent. Det vil være relevant at anvende splitstrategien ved sprøjtning frem til og med uge 32 for marker, som først skal høstes i november (eller senere), mens det i øvrige tilfælde anbefales at nøjes med én behandling. Det anbefales at behandle senest i uge 32.

Tabel 2 Bekæmpelsesstrategi for bladsvampe i foderroer

"Tidspunkt"	Middel	Dosis [L/ha]	Pris [kr./ha]	
Splitsprøjtning	T1 Første splitspr. / uge 31-32	Comet Pro	0,30-0,35	117-137
	T2 Anden splitspr. / uge 34-35 (T2 = T1 + 3 uger)	Amistar Gold	0,50	160
Én sprøjtning	T1 Uge 31 – 32	Comet Pro	0,40-0,60	156-234
Én sprøjtning	T1 Uge 31 – 32	Amistar Gold	0,70-0,80	214-256

Da roerne har en kraftig bladmasse, bør du anvende en forholdsvis stor væskemængde. Anvend mindst 200-250 L/ha vand. Skulle det blive varmt, bør du sprøjte om morgenen på saftspændte planter. Undgå at køre for hurtigt, da det giver en dårligere nedtrængning i den bladrigge afgrøde og dermed en dårligere dækning; se forslag til sprøjteteknik i tabel 3 nedenfor.

Tabel 3 Sprøjteteknik i foderroer, svampebekæmpelse og bekæmpelse af bladlus

Dyse / farve	Væskemængde [L/ha] ved 3,0 bar	
	5,0 km/t	6,5 km/t
025 / lilla	240	IKKE velegnet
03 / blå	288	222
04 / rød	384	295

Etablering af kløvergræsudlæg i august

Af planterådgiver Thomas Harbo

Udlæg af kløvergræs i august med/uden dæksæd af vinterhvede har for mange igennem en del år været den første prioritet ved valg af etableringsmetode. Ved omhyggelig og rettidig etablering giver metoden da også nogle gode udlægsmarker, som giver et stort udbytte i første brugsår. Pga. ændrede regler fra 2023/2024 er brug af dæksæd ikke længere så relevant. Der må udbringes fast husdyrgødning til de efterårsudlagte marker, hvis de etableres senest 31. august.

Såtidspunkt

Da græsserne i kløvergræsblandingerne etablerer sig med forskellig hastighed, er det optimale såtidspunkt ikke det samme for alle kløvergræsblandinger. Generelt er etablering i perioden 10.-20. august passende for de fleste kløvergræsblandinger. I år er der for mange arealers vedkommende udsigt til en sen høst, og det kan blive svært at nå såvel høst som at få halmen bjærget, hvis det nye kløvergræsudlæg skal etableres rettidigt. Vær derfor opmærksom på muligheden for at høste markerne til helsæd, hvorved du foruden at vinde 14 dage på høsttidspunktet også slipper for generende fremspiring af spildkorn og får mulighed for at bekæmpe rodukrudd med glyphosat inden etablering af græsmarken.

I tabel 4 er vist en oversigt over det optimale etableringstidspunkt for en række almindeligt udbredte kløvergræsblandinger. Bor du på en kølig lokalitet i den centrale del af Jylland eller allerlængst mod nord, bør du nok planlægge etableringen efter, at den optimale periode – og seneste såtidspunkt – hos dig er fem dage tidligere. Strandsvingel etablerer sig meget langsomt, og kløvergræsblandinger med stort indhold af strandsvingel er derfor

bedst egnede til forårsudlæg i dæksæd.

Tabel 4 Anbefalet etableringstidspunkt for kløvergræsblandinger

Blanding		Såtidspunkt ²⁾	
		Optimalt	Seneste
Kløvergræs	Sydvestjyden®, Sydvestjyden Rød®, 22, 34, 35, 45, 46 m.fl. ¹⁾	15.-20. august	25. august
	21, 24, 25, 26	10.-15. august	20. august
	Sydvestjyden Struktur®, 36, 37, 40, 41, 49, 50	1.-10. august	15. august
Lucernegræs og ren lucerne	48	Anbefales IKKE	
Rent græs	32, 33	15.-20. august	15. september

1. Blanding 42, 43, 47

2. Bor du på en kold lokalitet, ligger "Optimal"/"Seneste" såtidspunkt fem dage tidligere.

Hvor der er behov for bekæmpelse af kvik eller andet rod ukrudt, er dette forhåbentlig allerede sket. Ellers er det absolut ved at være sidste ud kald, så rettidig etablering af det nye udlæg ikke forpasses pga. ventetid på effekt af glyphosat eller passende høstvejr. Vær opmærksom på, at det ikke længere er tilladt at nedvisne hele marker med foderkorn/foderærter, men kun "mindre dele af marken", som er forurenede med rod ukrudt. Nedvisning af evt. spildkorn er ikke nødvendig i pløjede systemer, mens det er absolut påkrævet ved pløjefri etablering. Nedvisning af spildkorn kan vente indtil dagen før jordbehandling.

Foruden etableringstidspunkt påvirkes kløvergræsudlæggets udvikling i etableringsfasen også af vejrliget i ugerne efter såning. Hurtig udvikling fremmes selvfølgelig af tidlig såning, lune temperaturer og moderate nedbørsmængder, mens køligt og nedbørsrigt "efterårsvejr" omvendt hæmmer udviklingen. – Det sidste sås meget tydeligt i det tidlige forår 2024, hvor de efterårsudlagte afgrøder var meget trykkede i vækst og generelt kom meget sent i gang med væksten. Fordelen ved tidlig såning er god afgrødeetablering og -udvikling, samt et stort udbytte i første slæt 2025. Udbyttegevinsten ved etablering primo august er omkring 1.000 FEN/ha sammenlignet med såning omkring 1. september. Ulemperne er dog også flere, f.eks.:

- Voldsom ukrudtsvækst / -konkurrence.
- behov for "høst" (slæt eller afgræsning) / afpudsning i efteråret.

Det optimale etableringstidspunkt kender vi først i løbet af efteråret, men det bør altid vurderes i forhold til det enkelte areal.

På egentlige humus- og engarealer kan der være risiko for opfrysning. Små planter er mere udsatte end store planter, så sådanne arealer bør ikke tilsås senere end første uge i august – allerseneest omkring 10. august. På lidt køligere arealer med almindelige jordtyper bør der i almindelighed ikke sås senere end 20. august.

Bemærk endvidere, at strandsvingel (blanding Sydvestjyden Struktur®, 36, 37, 40, 41, 49, 50 og diverse blandinger fra f.eks. Barenbrug samt specialblandinger til heste) udvikler sig langsomt i etableringsfasen; disse blandinger bør derfor generelt ikke sås senere end den 15. august. Desuden udvikler lucerne sig også langsomt, hvorfor lucerne og lucernegræs (blanding 48) generelt egner sig bedst til etablering i foråret.

Udsædsmængde

Anvend 25-30 kg/ha frøblanding. Størst udsædsmængde anvendes af græsblandinger med strandsvingel og rajsvingel (blandingerne Sydvestjyden Struktur®, 36, 37, 40, 41, 45, 46, 47, 49 og 50 m.fl.), som har en højere frøvægt end rajgræsserne. Under optimale forhold og ikke mindst omhyggeligt udført arbejde kan udsædsmængden reduceres med 15-20 % uden, at det koster udbytte.

Skal der anvendes dæksæd?

Regler

I en længere årrække har det været almindelig praksis at etablere kløvergræsudlægget i dæksæd af vinterhvede, fordi

afgrøden så også har kunnet opfylde en række krav i EU-ansøgningen. Disse krav findes siden 2023 ikke længere, hvorfor ét af de vigtigste argumenter for at etablere efterårsudlagt kløvergræsudlæg i dæksæd er væk. Derimod kan græsmarker i omdrift, som er ældre end to år, opnå tilskud under ordningen 'Miljø- og klimavenligt græs'. Anmeldes marken ikke som 'Grønvinterhvede' i 2025, men derimod som 'Rent græs/kløvergræs i omdrift', vil den allerede i 2027 kunne opnå tilskuddet til 'Miljø- og klimavenligt græs'. Kun i følgende situationer vil du nu kunne opnå en fordel ved at anvende dæksæd i forhold til gældende regler:

- Etablerer du nyt udlæg i dæksæd, bliver dæksæden, f.eks. 'Grønkorn af vinterhvede', ansøgningsafgrøde i 2025. Herved er det muligt at holde marken i omdrift, når du omlægger en græsmark til ny græsmark i de første 14 dage af august. I denne situation brydes perioden med græs/foderafgrøde ved at anmelde marken med grønvinterhvede. Samme fordel vil du kunne opnå ved at omlægge græsmarken med dæksæd i foråret 2025.
- På samme måde kan du undgå risikoen for, at græsarealer ældre end 8-10 år af kommunen bliver udpeget som S3-arealer. Er ansøgningsafgrøden i EU-ansøgningen en "omlægsafgrøde" som f.eks. 'Grønkorn af vinterhvede', 'Grønkorn af vårbyg' eller 'Korn og bælg-sæd, grønkorn' (grønbyg/ært) vil den sammenhængende periode med græs blive brudt og nulstillet.

Bedrifter, der følger reglerne for kvæg-undtagelsesbrug, bør kun i de situationer, hvor det allerede er planlagt, etablere nye græs-/kløvergræsmarker i august. Hvis det ikke er tilfældet, bør du i alle tilfælde kontakte din planterådgiver, inden du beslutter at etablere et nyt efterårsudlæg, da konsekvensen oftest vil være, at du ikke længere opfylder kravet om 80 % græs- og græsefterafgrøder. Selvom ordningen med kvæg-undtagelsesbrug kører på sidste år i 2024, skal de bedrifter, som har benyttet sig af ordningen i dette gødningsår overholde ordningens regler frem til 1. marts 2025.

Fagligt

Så længe du etablerer din nye udlægsafgrøde rettidigt, er der næppe ret meget udbytte vundet ved at anvende dæksæd. Når du hen i perioden efter "Seneste etablering" (se tabel 4), kan du forvente, at dæksæden bidrager med ekstra udbytte. Dæksæden kan også yde udlægget nogen beskyttelse igennem vinterperioden, så udlægget kommer bedre igennem en vejrmæssig barsk periode. Du skal i så fald anvende en udsædsmængde af vinterhvede på 40-50 kg/ha.

Vi ser også en tendens til, at markerne bærer maskinerne lidt bedre oppe i foråret, hvor der er anvendt dæksæd.

Vinterbyg og vinterrug er mindre egnede som dæksæd og anbefales ikke.

Vintervikke?

I de seneste år har der været skrevet meget om at anvende vintervikke som dæksæd. SEGES henviser bl.a. til forsøg udført i græsblanding 47 (30 % rødkløver, 5 % hvidkløver, 33 % rajsvingel, 32 % alm. rajgræs, diploid, middeltidlig, iblandet 10 kg/ha vintervikke, hvor vintervikken bidrager med 380 FEN/ha (60-640 FEN/ha) og 0,79 hkg protein/ha (= 18 til +27 gram pr. kg tørstof).

Disse forsøg er imidlertid udført i en ret speciel kløvergræsblanding og med tildeling af kun 25 tons kvæggylle eller 50 kg N/ha i handelsgødning til første slæt og er derfor ikke repræsentative for konventionelle slætgræsmarker. Med en pris på udsæden på mindst 250 kr./ha kan de opnåede tørstof- og proteinudbytter, som vintervikken bidrager med, indkøbes billigere og mere sikkert i form af soja. Vi vil ikke anbefale at anvende vintervikke som dæksæd.

Etablering af udlægget

Forberedelse af arealet – ukrudt og spildkorn

Det bør være en selvfølge, at rod ukrudt som mælkebøtte, skræppe, tidsel og kvik m.fl. er bekæmpet med glyphosat, inden jordbehandlingen påbegyndes. Hvor der omlægges direkte fra græs til græs, bliver der alligevel ofte alt for hurtigt problemer med rod ukrudt, ligesom afgrøderne tit bliver for tynde, da fremspiring og etablering hæmmes af den gamle uomsatte 'græsfælg'. De bedste udlæg fås normalt, når der har været dyrket korn eller andre enårige afgrøder på arealet de seneste et til to eller flere år. Græs er ikke en optimal forfrugt til nyt udlæg, men der findes jo trods alt en del lave arealer, hvor omlægning af græsmarken i august måned er den bedste løsning.

Vil du etablere udlægget uden pløjning, skal du være MEGET opmærksom på mængden af spildkorn. Vi har ofte set nye udlægsmarker, der er blevet for tynde og ødelagte af en alt for tæt bestand af spildkorn. Aktuelt er jorden så fugtig, at

spildkorn nok skal spire. Med risiko for at udtørre jorden kan du evt. give marken en LET opharvning i 1½-2 (- max. 3 cm) dybde for at få spildkerner bragt til spiring. Dybere opharvning bør undgås, da der vil gå for lang tid, inden spildplanterne kommer op.

Pløjer du før såning, er det ligeledes vigtigt, at du er omhyggelig med arbejdet. Ploven skal indstilles korrekt, så forplove lægger spildkerner og ukrudtsfrø ned i bunden af plovfuren. Det er også vigtigt, at du kører så langsomt med ploven, at spildte kerner ikke kastes så langt op på den forrige fure, at de kan spire og bryde igennem.

Billede 1 Her er pløjningen ikke udført omhyggeligt nok, og der er al for meget spildkorn især efter den forreste fure. Marken er heller ikke pakket tilstrækkeligt og fremstår ikke jævn nok. (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Billede 2 En noget nær ideel nyudlagt mark. Her er der kun meget lidt spildkorn at se. Dæksæd af vinterhvede og udlægsblanding er blandet sammen og rillesået. (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Etablering efter pløjning – vær opmærksom på tromling og jordpakning

Kløvergræsudlæg etableres sikkert efter omhyggelig pløjning og såbedstilberedning, som under normale-tørre forhold afsluttes med tromling med en tung tromle – evt. en betontromle. Genpakning efter pløjning er vigtig for at sikre den rigtige sådybde på 0,5-1 cm.

Er forholdene derimod våde, skal du dog overveje, om tromling er nødvendig. Særligt på de tungere jorde kan det forhindre tilstrækkelig hurtig afdræning, og at mere vand vil samles i markens lavninger. Måske skal du anvende en lettere tromle eller helt undlade at tromle, da ekstra hjulspor i sig selv også er uheldige under våde markforhold. På de letteste jorde kan de fugtige forhold derimod medvirke til at sikre en bedre etablering af udlægget. I en del marker, som er udlagt under våde forhold i efteråret 2023, ses det endnu, at græssets vækst er hæmmet i køresporene fra såning.

Vil du etablere det nye græsudlæg i dæksæd, viser erfaringerne, at det ikke er nødvendigt at så vinterhvede og udlægsblandingen hver for sig. Mange har gode erfaringer med at blande det hele godt samme og rilleså blandingen, som man vil gøre med kløvergræsblandingen alene.

Efter tromling sås frøene f.eks. ved traditionel rillesåning i 0,5-1 cm's dybde. Dybere såning giver en meget ringe fremspiring af kløverplanter og de småfrøede græsser. Såmaskiner af de nye typer med trykrulle på hvert skær giver nok det allerbedste resultat. På flere af disse maskiner er afstanden mellem skærene dog for stor til at give en ideel, tæt græsmark! Bemærk, at nogle fabrikanter af såmaskiner anbefaler såning med såvel såskær som frøskasse.

Efter alm. rillesåning kan der evt. også tromles, hvilket sikrer en god fremspiring under mere tørre forhold. Vær dog altid opmærksom på, at frøene ikke bliver dækket af for meget løs jord, hvilket især er en risiko under tørre forhold og ved for dyb opharvning. Er jorden derimod for fugtig, når du tromler, er der desuden risiko for, at overfladen pakkes for hårdt og derfor ikke kan afdræne tilstrækkeligt hurtigt efter kraftig nedbør efterfølgende. Fordelen ved tromling er dog, at sten trykkes ned, og marken bliver mere fast og derfor bedre vil kunne bære oppe ved første gødningstildeling næste

år, og som følge heraf også forbliver jævn.

Billede 3 Såmaskiner med individuel trykrulle til dybderegulering for hver skive er velegnede til såning af kløvergræsudlæg – her en Väderstad Spirit. Bemærk, at efterharven IKKE skal anvendes ved såning af græsfrø. (Foto: SAGRO)

Det er meget vigtigt, at marken er jævn og fast efter etablering, så du de næste to til fire år har en jævn slætmark. Det betaler sig derfor at være omhyggelig med arbejdet! En måske overset detalje er at køre med så lavt dæktryk som muligt – såvel i for- som bagdæk – under al arbejdet med såbedstilberedning og tromling for at reducere spordannelsen.

Pløjefri etablering

Der kan laves gode kløvergræsudlæg i pløjefri systemer, men det er særdeles vigtigt at have fokus på to områder, der traditionelt har givet store udfordringer:

- Spildkorn
- Ujævne marker

Bekæmpelse af spildkorn er nødvendig. Særligt spildkorn af byg har en aggressiv vækst og er derfor et stort problem ved pløjefri etablering, men også spildkorn af andre kornarter kan ødelægge udlægget. Problemet med spildkorn kan begrænses meget, hvis mejetærskeren er udstyret med avnespreder. Spildkornet bekæmpes bedst ved at bringe det til spiring og herefter bekæmpe med glyphosat en til to dage inden såning. Bliver det så tørt, at spildkornet ikke er spiret, skal du evt. overveje at pløje!

Pløjefri etablering efter en nedvisnet græsmark bør dog undgås, da der er erfaring for, at det nye udlæg ødelægges af fritflueangreb.

Ukrudtsbekæmpelse

Der vil kun undtagelsesvist være behov for at bekæmpe ukrudt ved udlæg i august, når vi først har passeret midten af måneden. Dog kan det på arealer, hvor storkenæb, fuglegræs, enårig rapgræs, hyrdetaske eller andre kraftigt voksende ukrudtsarter dominerer, være behov for at dæmpe ukrudtets vækst med afpudsning eller evt. sprøjtning med Stomp CS.

Afpudsning

Hvor der er ukrudtsarter, "som følger med græsset op", og vokser over græsset, har vi god erfaring med at lade arealet afpudse med en brakpudser af typen 'Spearhead'. Undgå dybere afpudsning end til toppen af græsset. Afpudsning sker bedst på en tør afgrøde, da det afklippede materiale ikke må ligge i klumper efter afpudsningen, men skal fordeles jævnt over arealet.

Gødskning

Der vil normalt ikke være behov for at gødske det nye græsudlæg i efteråret. Dog kan det være aktuelt at tilføje kalium for at sikre overvintringen på arealer, som ikke har fået megen husdyrgødning i årene forud eller på let sandjord, hvor kalium kan være udvasket. Hvor der vurderes at være behov for kaliumtilførsel, kan udspreddning af 150 kg/ha kaliumchlorid (K49/K50) sikre overvintringen og forårsvæksten. Det er ikke tilladt at tildele kvælstof til det nyetablerede græs- og kløvergræsudlæg – heller ikke hvor der er anvendt dæksæd.

Der kan lovligt tildeles **fast husdyrgødning** til nyudlagte græs- og kløvergræsmarker etableret med eller uden dæksæd, såfremt den nye afgrøde er **etableret inden 1. september**. Derimod er udbringning af flydende husdyrgødning til de nye udlægsmarker **IKKE** lovlig.

Etablering af vinterraps efter græs- og kløvergræs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Vinterraps med græs som forfrugt

Generelt har det i mange år ikke været lovligt at pløje en græsmark for at så vintersæd. Imidlertid er det lovligt at ompløje en græsmark i perioden 1.-15. august for at omlægge marken til en ny græsmark med eller uden dæksæd eller så vinterraps. Denne mulighed gælder dog **IKKE** for kvæg-undtagelsesbrug; læs mere i artiklen "Afvikling af reglerne vedr. kvæg-undtagelsen". I de senere år har enkelte benyttet sig af denne mulighed med gode resultater. – I år, hvor majsens er udfordret af vejret, og udsigten til topudbytter ikke er de bedste, er det dog måske ikke en oplagt idé at sætte et par tusinde FEN til per hektar for at etablere vinterraps.

Kunne du alligevel være fristet til at prøve vinterraps efter en græsmark, skal græsmarken gerne nedvisnes efter tredje slæt, hvor den også er udnyttet tilstrækkeligt til at have udløst hele den planlagte kvælstofnorm. Får du ikke nedvisnet græsmarken, er du nødt til at pløje før såning af vinterraps, mens det kan lade sig gøre med andre måde at etablere rapsen på, når græsset er godt nedvisnet. Etablering i et pløjet såbed er nok den mest sikre metode.

Ikke hvor der er søgt "Miljø- og klimavenligt græs"

Har du søgt bioordningen "Miljø- og klimavenligt græs" med en tilskudssats på 1.500 kr./ha, skal marken trækkes ud af ansøgningen, da den efter nedvisning og/eller etablering af vinterraps ikke længere lever op til kravene for at få støtte udbetalt. Græsmarker anmeldt under ordningen "Miljø- og klimavenligt græs" må ikke nedvisnes eller jordbehandles i hele kalenderåret.

REGLER OG TILSKUD

Slåning af brak og græsmarker

Af planterådgiver Thomas Harbo

Slåning af brakmarker er tilladt fra 1. august. Slåningsbrak, sommerslåning, skal være afpudset senest 25. oktober.

Brakmarker anmeldt som slåningsbrak skal afpudses mindst én gang årligt i perioden 1. august til 25. oktober. Har du anmeldt slåningsbrak på lidt lavere arealer, hvor færdsel sent i sæsonen erfaringsvist kan være svært, bør du derfor få afpudset markerne ved førstkommende lejlighed **efter 1. august**. Det samme gælder for permanente græsmarker, som også skal pudses af eller slås mindst en gang om året for at leve op til støttebetingelserne.

Det afslåede plantemateriale fra brakmarker **MÅ IKKE** anvendes, men må dog presses og stakkes op på marken. Græsmarker, hvor du ikke har taget kvælstofkvote og ikke anvender som harmoniareal, må du på samme vis blot pudse af. Har du derimod taget kvælstofkvote til dine græsmarker **SKAL** plantematerialet anvendes.

Brakarealer og græsmarker, som ikke er pudset af/slået medio oktober vil blive røde i Landbrugsstyrelsens "overvågningsprogram" kendt som "trafiklys-ordningen", og det kan være nødvendigt at indsende et hørings svar for at undgå træk i støtten.

Afvikling af reglerne vedr. kvæg-undtagelsen

Af planterådgiver Thomas Harbo

Bedrifter, der i 2024 har fulgt reglerne for kvæg-undtagelsen, skal følge regelsættet heri frem til 1. marts 2025.

Vi er i gang med den sidste sæson, hvor de særlige regler om kvæg-undtagelsen er i anvendelse. Fra næste gødningsår 2024/2025 skal alle bedrifter følge de generelle harmoniregler. Det betyder imidlertid ikke, at de bedrifter, som i 2024 har fulgt kvæg-undtagelsen, er løst fra regelsættet allerede den 1. august, hvor det nye gødningsår begynder. Nogle regler gælder fortsat i afviklingsperioden, som løber frem til 1. marts 2025. Reglerne, der skal efterleves i afviklingsperioden, er:

- Græsmarker, som er en del af harmoniarealet, må ikke ompløjes førend 1. marts 2025.
- Arealer med græsefterafgrøder må tidligst nedvisnes eller jordbehandles (pløjes) 1. marts 2025.
- Udbringer du gylle på en etableret græsmark i perioden 1. september 2024 til 1. marts 2025, må græsmarken ikke ompløjes i foråret 2025.
- Kravet om 80 % foderroer, græs og græsefterafgrøder skal overholdes frem til 1. marts 2025.
  - Det betyder også, at det kan være relevant at orientere Landbrugsstyrelsen om manglende plantedække, hvis græsefterafgrøder ikke er tilstrækkeligt godt etablerede til at leve op til kravet om dækningsgrad.
- Gødningsplanen (fordelingsplanen) skal ajourføres inden for en uge.